

ПЕРЕДПЛАТА на „РУСЛАН“
виносить: в Австро-
нії:
на цілий рік 24 К
на пів року 12 К
на чверть року 6 К
на місяць 2 К

За границею:

на цілий рік: зі щоденною ви-
силкою 7 долярів або 14 рублів;
з висилкою двічі в тижні 6 до-
лярів або 12 рублів; з висилкою
що суботи 5 долярів або 10 руб.
Поодиноке число по 10 сотаків.

Телефон Редакції ч. 1484.

Кonto почт. щадницї ч. 98.704.

РУСЛАН

християнсько-сусільний днівник.

„Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш: а не возьмеш милості і віри не возьмеш,
бо русне ми серце і віра руска“. — З Русланових псалмів М. Шашневича.

Що діє ся з нашими культурними домаганнями?

(Δ) Небавом соймова сесія має бути, як запевняють, відрочена до осені і для того мимохіт насуває ся питання, які придбані осягнено для руского народу. Очевидно зустріємо ся тут зараз відповідю, що справа виборчої реформи заняла тут умі всіх, що се справа перворядної важги для руского народу і що наслідком опору соймової більшості годі сеї справи довести до успішної полагоди.

Про велику важгу і досяглість виборчої реформи для руского народу і для краю вагали немає двох гадок і треба як найгорячіше бажати, щоби ся справа не проволікала ся і була полагоджена успішно і користно для Русинів. Однак попри виборчу реформу не можна забувати про інші потреби і домагання руского народу, без котрих осягнення його народного і культурного розвитку не тільки не поступає вперед, але остас далеко позаду інших культурних народів, а передовсім позаду сусідного нам народу польського.

Руский народ в останніх часах дійшов до съвідомості, що побіч економічного, матеріального биту може він двигнути ся до політичного значення тільки всенародною пропагандою і наукою.

Тим дістє ся пояснити живе змагання руского народу до свого шкільництва, а обов'язком держави, обов'язком краю прийти в сім змаганю рускому народові з видатною помочкою. Руский народ шле громадно своїх синів до гімназій, щоб витворити тим способом руску інтелігенцію, а тим часом руских гімназій так мало, що число їх не остає в ніякій розмірності до числа і потреб руского народу. Та їх гімназії не мають основ до правильного і успішного розвитку. Досить

вказати академічну гімназію у Львові, з ко-
трої зовсім природно повинні бути утворені
дві окремі, самостійні гімназії, досить вказати на перемиску гімназію руску, котра під
кермою одного директора числить понад 1000
учеників, досить вказати на неприродні усло-
віння уtrakвістичних класів гімназіяльних в
Бережанах і в Стрию. Законодавство напе-
таке, що про гімназії рішає сойм і мало що

не три роки, як Рада шк. кр. внесла до сой-
му предлогу на переміну уtrakвістичних класів
в Бережанах на руску гімназію і в утворені
на самостійної гімназії рускої у Львові з філії
академічної гімназії. Крім того були внесені
петиції о утворені руских гімназій в
Стрию, Самборі, Бродах ітп.

Від десяти літ висунулося також на пе-
редове місце домагання самостійного укр-ру-
ського університету, піддерживане всякими
способами, між тими також і не зов ім від-
повідними. Укр-руський клас в першім на-
роднім парламенті залишив майже зовсім всі
їнші, хоч також важкі справи, і поставив у-
ніверситетську справу яко першу і найваж-
ливішу, котра сейчас має бути полагоджена.

Не тиакмо вже інших культурних по-
треб руского народу також велими важливими
і пильними, як і пр. руского театру, котра та-
жож пішлаб в непамять, як би її не нагадував
той скравок землі по дорозі на зелізнич-
ий дворець. Алеж і згадані в горі справи
русих гімназій і руского університету затих-
ли зовсім, як би їх не було потреба і як би
руски посли про них зовсім позабували. А як
загально говорять, настрай в соймі мимо всіх
трудностей в такий, що далоб ся соймову
більшість наклонити до ухвал, котрі вдоволи-
ли потребам і домаганням руского народу в
обох тих справах. Скажуть нам на се очевид-
но — перше виборча реформа, а потім все
інше само приайді! Але на се ми відповідає-
мо: et hoc faciendum et illud non ommittimus!

dum! бож руский народ не може оставати в
культурнім розвитку поза іншими, поза свої-
ми сусідами, котрі мають стілько серед них
шкіл і два університети та заливають край
свою інтелігенцію, коли тимчасом рускої
інтелігенції в усіх заводах відчувається вели-
ка недостача. Се занедбане в рускій політиці
може заподіяти рускому народові великі
шкоди.

Із сей халабуди не могло бути в Галичині! — В інших краях таку халабуду давно
звалили, щоби не стояла на съміх і наругу, та не псувала гармонійної краси природи, але
у нас в Галичині — яко „строго поступової“, та дбалої про збережене історичних останків,
з сей халабуди зроблено — не що іншого — лише „школу“! — О іронія!.. Пригляньмо ся
ті „Szkoły ludowé“.

„Вікна“ склають майже до землі, в ко-
трі усяке соторіве що дніни желало учите-
леви його родині сусідске „добрий-день“.

Вікна не були над 60 см. високі, затоже
мали 1 м. 50 см. ширини, мали три „кватири“, а в кождій по три — ширші чим висі —
шиби, та були сильно закріповані густою зе-
лізною кратою! Фронтове вікно від входу (в
класі) було висше над землею, чим від заходу
(в комнаті). По середині „Szkoły“ видніли
високо в гору висаджені двері!

Крівля уса поросла травою, мохом, та
овочевими деревами (лише ще не щіленими!) виглядала неначе „висячий город вави-
лонський“, котрий на самій середині (коло коміна) запав ся в долину — на під, творчи
неначе кратер Безув, з котрого замість огні-
ного стовба сторчав в гору на яких 2 м. об-
дергти на пів розвалений комін.

Загальний вигляд сеї обертої не облі-
пленої, валютої халабуди — „Szkoły“ був —
неначе агорблений, дранканий, поганої жід
сидів на своїй переломаній косі, та неначе
в почутю своєї „гідності“ — „galicyjskiego
pedagoga“ — забирає ся іхати до: „s. k. Ra-
dy szk. krajowej we Lwowie“ запрезентувати
ся яко „nauczyciel na ruską wieś“!

Побачивши се — я здумів!.. Я бачив
уже не одну й не дві „школи“, але такої, як
сесія, що пропала мені „w nagrodę za wyborę“,
яще не бачив! Всьміхувавши гірко, почав я
тягти ся в гору, щоби добитися до сіній. Пну-
чись так, мав я по правій руці щось неначе

шеш собі перше анижівки, а потім кмин-
ківки.

— За ласкою отця кановіка.

— Ликували вже.

— Ніби так.

— Тенер другу.

— Ніби вже.

— Закусіть же тепер медівничком. До-
брый?

— Гм! гм! Деліці!

— Но, то ідеть же собі тепер, пане Дзен-
гелевский, до дому, поклоніть ся гарно пані
Дзенгелевській і панні Анастазії Паприковській,
єї тіточній сестрі, а я собі тимчасом відмовлю
рвішні молитви. Бог з вами, пане Дзенгелев-
ський, гербу Цикорія.

— Цілу руць отця каноніка добродія.
Озорія.

І пан Дзенгелевський, обтерши рукавом
полові, сміючи, довгі вуса, поцілував отця кан-
оніка вважше ліктя і вийшов.

Тоді дідусь перехрестив ся, зложив ру-
ки на груди і почав ходити по комнаті одно-
стайним вільним кроком, шепчуши піволосом
молитви. Старий, гончий пес Заграй, що до-
си спав під капаню, отворив наперед одно
око, потім друге, простягнув ся, позіхнув і як
то він від давніх літ привик був робити, пус-
тив ся крок в крок за своїм паном. Від ча-
су до часу дідусь відганяв дошкальні мухи,
від часу до часу клапав на них зубами ста-
рий Заграй і так ходили обидва аж до сні-
даня.

Під час молитви отець Петро споглядав
деколи на стіну, де висіли гарно випolerовані
дубельтівки і велики, росохаті роги оленя,

Отець Петро.

Новела Казимира Тетмаєра*).

— Якого ви гербу, пане Дзенгелевський? —
Цикорія?

— Озорія, прошу отця каноніка добродія.

— Ага! Ну, прошу, хтоб се подумав! А
чи написали би ви горівки, пане Дзенгелев-
ський гербу Озорія?

— Як воля отця каноніка. Чому би й?

— А якож би ви, моспане, нині преф-
еровали? Анижівку, чи кминівку?

— Ану так, щоби сказати по правді, то
кминівка з уваги на то, що завтра є вівто-
рок, здає ся мені рациональнішо.

— О! Яким же високим стилем ви про-
мовляєте! Думав би кто, що ви з покійним
Словаків компонували „Короля Духа“. Але
що се мав до того, пане Дзенгелевський, ор-
ганисто?

— Ніби що до чого мав мати, коли мені
вільно сплатити отця каноніка?

— Кминівка до вівторка?

— Ану, щоби сказати правду, то може
она й нічого до него не мав.

— То чого ж ви, моспане, так сказали?

— Е, егомость все лише так муштрують
чоловіка...

* Ся новела була відзначена першою
нагорою на конкурсі Czas-u. Варта II про-
читати хоч би на те, щоби побачити, скілько
тепла і симпатії виявив польський письмен-
ник, описуючи польського съвященика. — Ред.

стас мені до сотки, пане Дзенгелевський, гербу
Цикорія?

— Озорія, аби правду сказати, прошу
отця каноніка добродія.

— Нехай і так! Отже кілько?

— Щоби отець канонік мали дев'ятьде-
сять, то бракувало би дев'ять.

— А щоби я мав сто, то не бракувало
бінчо, правда?

— Е, коли егомость зараз чоловіка по-
миллять. Коли відняти від десятки...

— Но, кілько, скоро?

— Ов, адже то так відразу...

— Ви, пане Дзенгелевський, до рахунків
такі скорі, як жід до танцю. Хиба я сам вам
поможу. Тринайцять літ недостас мені ще до
сотки. Кілько ж тут буде?

— Власне хотів я сказати, на пса вроки:
вісімдесять сім.

— Тринайцять, пане Дзенгелевський, три-
найцять — феральне число. Але, як я шлях-
тич, як я Петро Заланський, не дарую Го-
споду Богу від сотки ані дні, слово честі,
що не дарую. Чи я ще не сильний? Мінув-
шої неділі, — памятавши, моспане, як тукнув
я з авомона до пана Карасовського Болеслава
з Вульки, що заснув в лавці, то аж страся, як
ему окуляри з носа впали. Ого! Я ще не
дам ся. А напили ся ви, пане Дзенгелевський,
горівки?

— Як же напив ся, коли отець канонік
були ласкаві тілько обіцяти?

— Ну, то вийми карафочку з кредитусу.
А що вині понеділок, а завтра вівторок, то
дів. Не сю, тамту, так. На ту інтенцію лик-

ли до Лужав, інші до Вителівки, де їм дідич уділив гостинності. А всі дякували Богу, що спас їх з такого небезпеченства. — Рух перевано на 4 дні. — В. М.

— **Просимо о поясненії!** В конкурсі „Народного Дому“ на стипендію із фондациі о. М. Романовського як 4) точку условин одержання сеї стипендії поставлено таке: „(петенти должны выказаться, що...) наукъ русскаго языка и русской словесности прилежно посвящаются“. — Тому, що дефініція „русскій языѣ“, чи „русская словесность“ ідентифікує ся у заряду теперішнього „Народного Дому“ із російскою мовою та письменством, треба запитати, яким правом сьміє управа „Народного Дому“ обертає капітала цісарської фондациі на пособлюване російщини в Галичині чи нема вже середників до здержання русофільського, ворожого народові державі розгону управителів сего загально-народного добра?

— **Чим займає ся господин Гецев в своїх поїздах по Галичині?** „Gazeta narodowa“ подала коротку загадку про росийську іреденту і схізмофільські течії в селі Запитові, біля Львова, які виявилися наглядно з нагоди „інспекторського“ приїзду г. Гецева до сего села. А треба знати, що господин Гецев розшибає собою тепер по цілій Галичині. На замітку „Gazet-и Narodow-ої“ прислав г. Гецев да тойк редакції спростоване, із якого виходило би, що его подорожі по Галичині є певного рода „спортом“ певинною забавою, яка не має нічого спільнога із росийскою пропагандою. Скільки варте спростоване г. Гецева показує наглядно новинка — звіт із зборів, поміщені в „Голосі Народа“ (ч. 4), де читаємо:

„Богато причинилося до величія сего дня і прибутиє мученика (!) за русскую ідею проф. Гецева, который съ жаромъ загрѣвавъ присутствующихъ до въ держанъ я страшного въ послѣдніхъ часахъ переслѣданья въ сего, що русске. Україна то пещень бахоръ: коли его перестануть піддержувати і годувати, то марно сгине, або жидамъ воду буде носити. А напевно перестануть єю голубити і то скоро, коли мы держачися разомъ крѣпко, закажемъ гнобителямъ роздирати наше русске тѣло і его сатроювати. Треба намъ бути однако больше „чесными“ і умѣти вѣмъ нашимъ „добродѣтелямъ“ отвѣчува-тися.“

„Забирали голось і сусѣди, которыхъ прибуло дуже богато. Честь і слава вамъ, що летите всюда, где лише можете помочи русской справѣ, где желаете набрати крѣпкого духа до борьбы і дадете і другимъ захоты до роботи надъ собою і близкими. А славний запитоване нехай не лише працють въ своїй хатѣ, но нехай заглядають і до своїхъ щирыхъ русскихъ сусѣдовъ.“

От таким „спортом“ віддає ся госп. Гецев, мученик „за русскую ідею“!

— **Про „Селянську Касу“ в Чернівцях — пише „Нова Буковина“** — ходять вже від довшого часу ріжкі слухи а тепер зачали вже й газети про неї писати, а лихварі підняли вже навіть рейвах, що вона банкротує і тішать ся, що „гої“ не годні провадити банків і т. п. підприємства. На се все — пише дальше „Н. Бук.“ — можемо на підставі певних і докладних вістей подати до відома наших райфайзенів і всіх, кого оно обходить, ось що: Ізза страт, які грозять волоському Союзові кас, була у Відні в міаїстерстві рільництва нарада, на якій ухвалено післати з Відня ревізорів до всіх Союзів господарських, створиши на Буковині. Ті ревізори були і в „Селянській Касі“ і найшли, що треба вперед зробити лад в касових книгах і білянс за 1911 р., тоді зревідують они „Селянській Касі“ і райфайзені по селах і так аж покаже ся, чи в страті яка. Білянс має бути готовий до кінця с. м. а за другай буде ревізія. Ось так має ся справа. Додати ще й то, що сею справою займає ся пильно міністерство, краєве правительство і краєвий виділ, що вже за нового президента були в сїї справі наради, одна у Відні а дві в Чернівцях, що правительство і краєвий виділ пильнують і стережуть інтересів народу і напевно не допустять до віякої шкоди для сільських кас і народу.

— **З охрани.** З Петербурга доносять: На по- ручене висших властій арештовано оноді б. шефа кіївської охрани, полковника Кулябка. В хвилі арештовання хотів він сповнити самоубийство, але в пору вирвано ему з рукі револьвер. Крім споневірення значних сум з державних грошей в він обжалованій о се, що

до служби в охрани втягав також провокаторів і революціонерів. Рівночасно з Кулябком арештовано також агента охрани Павляка, котрий зорганізував в Варшаві ватагу опришків із нападали на фабрики, робітників і інших мешканців Варшави, а представляючи ся революціонерами, домагали ся грошей на партійні ціли, а на випадок відмови Павляк видав їх поліції як революціонерів. Павляка висилано з відділами поліції на вишукуване і арештоване революціонерів. Він стріляв до прохожих і убивав або калічів невинних мешканців. Свое поступоване оправдував він ви- думаними замахами. По вискиту тих наду- жити утік Павляк з Варшави і вступив до служби у Кулябка. В Кіїв повторювала ся та сама історія, що в Варшаві, аж в кінці все виявило ся.

Арештоване Кулябка мало наступити на виразний приказ царя, котрий довідав ся, що Кулябко мав висказати ся при одній нагоді, що охрана потрафить лішне спрятати неми- лих міністрів, як революціонери. Кружляє та- кож чутка, що цар дізнає ся, що Багров убив Стопіліна з пор чена охрани.

— **Обманьство.** В суботу вечером зголосив ся хтось телефонічно до філії банку „Union“, питаючи в імени С. Вірбавма, власника каменіці під ч. 4 при ул. Личаківські, чи може прислати по відбір 5.000 К. На притакуючу відповідь явив ся небавом в банку бухальтер Бірбавма, Д. Магер, а предложивши посвідку з підписом Бірбавма, відобрив гроші. На другий день стверджено, що банк упав жертвою обманьства і що підпис був сфальшований. „Магер“ пропав без сліду.

— **Протимайдарськ демонстрації.** В неділю перед полуночю відбулося в Празі віче спра- ві політичного положення в Хорватії. Промо вляв між іншими пос. Кльофа. По вічу зібралися близько 200 учасників, переважно по- луднево-словинської молодежі, удали ся на площу Вацлава і ту перед музеєм розпостерли на дручку угорську хоругву та почали єї палити. На се впала поліція, відобрали половину спаленої хоругви а демонстрантів розігнала, при чим одного арештували. Демонстранти старалися відбити арештованого, при чим обкідали поліцію камінєм. Поліція мусила добути шабель; при тій нагоді арештовано знова 5 осіб.

— **Де обертає ся Січинський?** До „Zeit-у“ доносять з Будапешта: Станіславівська поліція звернула ся до жупанату бігарського комітату з донесенем, що по єї інформаціям М. Січинський мав перебувати в бігарськім комітаті у свого приятеля, народного учителя Туріянчіча. Жупанат перевів сейчас в тій справі доходження, котрих вислід досі незвісний.

— **Самоубийство.** В Бережанах застрілив ся Як. Черемшинський, податковий офіціял. Причиною самоубийства був умовий розстрій за- для невідрадного фінансового положення. Померши осиротив жінку і семеро дітей.

— **Кровавий страйк.** З Брукселі доносять: В Монс прийшло вчера до острих стріч межі страйкуючими гірниками а жандармерією. Страйкарі грабили середники житності. На поміч жандармам правительство виславо війско. Наколи завітрішні збори заявляли ся за- дальшим веденем страйку, належить сподівати ся дуже поважних розрухів, бо між страйка- рами настало велика нужда.

— **Нещастє лещетника.** З Рунгур доносять нам: Дня 5. с. м. стала ся у нас ось яка нещастлива пригода: При вправах війска на лещетах в Рунгерах похована ся надпоручник Ленінгер так нещастливо, що палиця яка слу- жива до підпірання, вбila ся ему в праву грудь і ранила олегочну; падаючи зломив со- бі п. Ленінгер 2 ребра. В грізном стані пере- везено його на кватиру, а дні 9. с. м. до вій- скового шпиталю в Коломії. Є надія удержа- ти його при житті.

— **Арештоване урядника.** В Живці арешто- вано оноді податкового офіціяла Нівіцкого за значні споневірення на своїй попередній поса- ді в горальній відділі в Ніску. Арештовано- го відставлено в супроводі жандарма до суду в Ряшеві.

— **Катастрофи в копальнях.** З Собнівця до- носять: Наслідком завалення склепу в однім законі копальні „Saturn“, 1 робітник погиб, а 2 тяжко покалічили ся. — З Гута Антонія до- носять, що в копальні Літавра згинуло 6 ро- бітників. — З Найнікірхен доносять: В копальні Реден вірвала ся лінва а тягнений нею тягар убив 3 робітників, 3 тяжко а 2 легко покалічили.

— **Смерть 3 людей в огни.** При пожарі од-

ного дому в Москві згинуло 3 робітників, а 15 тяжко попарилося.

— **Злодій в церкві.** Вчера вечером найдено на події тут. церкви оо. Василиян молодого 21-літного опришка Ст. Сойкевича і віддано його в руки поліції. В сїї церкві лучали ся вже дуже часто нічні крадіжи, тому щоденно по замкненню церкви, перешукав оден съяще- ник при помочи служби всії за утини і при- тії нагоді придергаво Сойкевича, котрий на- рочно в цілі крадіжки дав ся замкнути в церкві.

— **Управа бараболі в зимі.** Авглійські і американські часописи доносять про ново винайдений спосіб продуковані бульби значно вчас- війшої ніж сезонова. Відкрите се наступило зовсім приладково. Оден фармер оставил в темній пивниці порозкидані бульби, а коли за- глянув до пивниці в осені, побачив, що бульби не лише не зіпсували ся, як надіявся, але навпаки кожда з них покрила ся зовсім білими завязками завбільшки зерен гороху. За- інтересованій тим фармер, постановив роз- слідити ціле се явище і лишив в пивниці, в тім самім положеню більше бульб, підложивши під них дошку. По кількох тижнях малі завязки дійшли до величини оріха, а коли фармер зварив їх, показало ся, що під згладом смаку перевиспають они о много молоді бульби. Свій продукт виставляв він з вели- ким успіхом на виставі в Лондоні. До управи бараболі сим новим способом взяло ся тепер много інших хліборобів. До сеї управи на- дається ся майже всі роди бараболі, найліпше однак вибирати бараболю велику і здорову, бо хоч би трохи надпсована або заплісніла не принесе сподіваного збору. Пивниця повинна бути зовсім темна і се є ковечним услівем такої управи тому, що якщо до пивниці буде доходити світло, то бараболя повинна буде заспівати нових бараболів. Є се однак услів'я легке до сповнення, коли возв'ється до сеї цілі відповідні велику шафу з полицями, а в такім разі управою ранішніх бараболів могли би занимати ся не лише селяни, але і мешканці міст. Дошки полицеї посилюється верстовою сухою мілкою чорної землі, менше більше на півтора цяля грубою, а відтак вти- кає ся в ту землю бараболі на 2—4 цалі оден від другого. Перед посадженем належить кождіу бараболю витерти мокрою губкою, щоби усунути всякі шкідливі зародки. Щири на ба- рабонах появляють ся гони, то треба їх відтяти ножицями, але так обережно, щоби не скалічти бараболі. Управа ся не вимагає вже ніяких старань; треба лише від часу до часу заглядати, чи бараболя не пусє ся. По 2 до 3 тижнях кожда бараболя покриє ся дрібними завязками, котрі відтак розростаються ся сильніше. По кількох тижнях відділює ся їх від бараболі, котру лишає ся дальше на своїм місці, аж доки не віддасть нового покоління. За цілій час такої управи треба уважати, щоби до пивниці не впustити съвітла, бо навіть найменший його приступ може спричинити роз- ріст гонів. При сїї управі найліпше уживати, в разі потреби, штучного съвітла. Описанім способом можна продукувати молоді бараболі цілу зimu. Відзначають ся такі бараболі до брим смаком, є мягки, а скіра їх така тонка, що не треба їх навіть обдирати, а вистарчить лише обмити.

Оповістки.

— **Репертуар руского театру у Львові.** (Салі „Гвозди“, ул. Францішканська 7. Початок о год. 7. вечором).

В середу дня 14. с. м. „20 днів тюрми“ фарса в 3 діях Деваліра.

В четвер дні 15. с. м. „Чарівниця“ образ драматичний з давніх часів зі співами і тан- цями в 5 діях М. Старицького.

В п'ятницю дня 16. с. м. „Роксоляна“ опера в 3 діях з пролього Дениса Січинського.

В суботу дня 17. с. м. „Кохання і смерть“ драма з життя Жидів в 4 діях Я. Гордіна.

В неділю 18. с. м. по полуночі о год. 3 „Паливода“ фарса зі співами і танцями в 4 діях Карпенка Корого; вечером о год. 7½ „Ревізор з Петербурга“ комедія в 5 діях Миколи Гоголя.

— **Ректорат львівської Семінарії духовної** по- дає до відома пп. Платомців, що в огляді на- університетські ферії і реколекції тов. св. Ап. Павла приїзд відпустки назначено на четвер 22. лютня.

— **Пеколекції членів св. Ап. Павла** відбудуться в львівській духовній Семінарії від понеділка 19. до четверга 22. лютня. Перша на-

ука в понеділок о 3. год. по полуночі. Місця є на 200 учасників. Зголосення просить ся при- силати найдальше до суботи, дня 17. лютня. — **Виділ.**

— **Із станіславівської єпархії.** Канонічну інституцію одержав о. Володимир Федев, б. заві- датель в Глушкові, на пароха там же. Увіль- нені оо.: Григорій Гулій в посаді завідателя в Брошківцях і Сторожинці, Іван Луцький з посади пароха в Вижниці, Іван Степаняк в по- саді сотрудника в Пшеничниках, деканата томашівського, Нестор Гавацький в посаді со- трудника в Головчинцях ад Тлусте, деканата заліщицького, Володимир Малащук від завідателя таємництва екскурсії в Хмелеві, деканата заліщицького, Йосиф Проць, з посади сист. со- трудника в Снятині, Михайло Романовський з по- сади завідателя в Попельниках, дек. Сняти- нського, Володимир Федев з посади завідателя в Глушкові, деканата городицького, Алексей Луцьків з посади завідателя в Жукотині, Іван Косович з посади сотрудника з прав

Др. Володимир Геринович.

Нарис до землемісії угорської України.

Означити точно граници української етнографічної області не легко. А се тому, що в деяких сторонах є наш народ так помішаний з іншим, що справді не знати, кому саме нині приписати сю або ту область. Не го воримо тут уже про міста та містечка або про ті села, де находитяться богаті скарби землі. Такі ласі на наяву уже здавна опинилися в руках несвоїх людей; намходить о села. І в них в деяких сторонах наше живло так помішане з чужим, — що навіть маючи перед очима цілий ряд статистичних даних вагаємося, куди повести етнографічну границю. Зазначити належить, — що діє ся се не по усіх усюдах нашої етнографічної області, а лише в її західній частині, де наш мужик стрінувся з чужою вправді народностю, але не з чужим племенем і расою. Діє ся се на заході та на західнім посудні, де український народ віткнувся з таким самим лишеним своїх національних прав народом, як він, зі Словаками. Тут входить наша етнографічна маса частими заливами в глуб маси словацької, або протибно они запускаються в нашу область глубокими півостровами. Діє ся се майже виключно в тих сторонах, де угорські Українці стикаються із своїми співплеменниками Словаками в супротивності до сторін, де наша етнографічна маса стикається з Мадярами. В таких случаях границя є досить виразна і дасть ся точніше зазначити. Справді і тут в етнографічні заливи та півострови, але они дещо відмінні що до свого виду. Коли тут лава українського народа піддається, то ціла, коли уступає, то уступає більше лінійно, як на заході або західнім південні де наше живло стрінулося із Словаками.

Задля того можна много писати та пояснювати сю справу з ріжного становища. Нам відається правдоподібною річкою, що український народ в сусідстві Словаків і Мадярів уступає відмінним способом задля відмінних відносин житех до одних і до других. Значніша расова і племінна близькість умовлює пожите навіть кольоніями, не то півостровами. Тут наш народ хотій чес ся не між своїми, в чужих обставинах в тих сторонах ще можливі; справді віс тут інший воздух, але не такий, щоби у нім можна було загинути; чуже се осередовище, чуже, але як звичайно говоримо, можна ще у нім видержати. Хотій сі обставини ділають відміно на наш народ, хотій не зливаються зі звого власними обставинами в яких він виховався, в одну арию, то однак не вони так ріжнородні, як осередовище серед чужих племенем і расою Мадярів. Серед таких обставин шукав наш народ опору у своїх, не вибігав нігде на перед і не ліз між чужих начеби боявся тих чужих та фальшивих звуків, які віють в нашу сторону від півдня до недавна ще дикого та на ців уже нині монгольського населення мадярського народа.

Мені здається, що чинник сей всюда відображає ту саму роль та впливає на якість етнографічних границь сусідуючих зі собою народів. Чим они дальші від себе походженем або природою тим виразніше можна означити між ними границі.

Більше менше представляють ся границі етнографічні ось так: починаючи від північного заходу іде межа слідуючими місцевинами: Шляхтова над руским Потоком в Галичині, Бардів, Угаль, Ужгород, Севлюша, Угоч, Сигет, Аппа і Вишова. Відсі переносять ся границя етнографічна межа через Карпати та веде українську народну границю аж до місцевини Кірлабія на Буковині.

Сі етнографічні границі, які ми подали повинні, винніші. Дайнейше були они інші, а етнографічна межа як всюда на західніх

українах була о много довша. Подати ся она мусіла взад перед напором інших народів, що сусідували з нашою етнографічною масою, якій доля присудила гарнішу судьбу, чим нашим закарпатським братям.

А щоби зрозуміти, чому саме мусіла наша етнографічна границя посунутися взад, чому она по довгих часах звужила ся до нинішньої вузини, треба мати на тямці цілий ряд чинників, серед яких жив нам народ та порівнати з обставинами життя народів, які з нашим народом сусідували.

А підчеркнути треба головно се, що Україна Русь уже в давних а в давних часах стратила свою независимість, ще від давна не було для неї опікува, який би щиріше опікувався нею. Не можна тут обмінити одного географічного чинника, що по нашій думці впливав в найбільшій мірі, як за занепад національного почуття українського населення на угорській стороні, так також на звужене національніх границь.

Сим чинником географічним в Карпатах і їм треба завдячити се, що стало ся з нашим народом за карпатським горбом. Сей відємний вплив карпатських гір визначимо пізніше; телер вкажемо на се, що як тут, так і деяйде звертати треба більшу увагу на чинники географічні.

Примір Карпат най буде доказом й величиною впливу „мертвих“ чинників географічних на живу народну верству.

Попри цілий ряд історичних даних, які вказують на се, що українське живло на Угорщині займало давніше о много більшу область, маємо нині ще й інші дані. Треба при тім зазначити, що в деяких сторонах сліди давніго побуту нашого народа затерлися цілком.

А над тим затираєм попрацювали добре опікуни нашого народа на угорській стороні. Змадяршили назви наших сіл, міст та містечок так, що ані сліду не остало по давних. Кинеш нині оком на карту і прочитаєш імена

на осель серед чисто рускої області, то здається тобі, що се країна відвічно заселена Мадярами. Ані одна назва оселі не звучить так, як її називає народ; у слові нашого народу таких назв нема. Тяжке пятно послідовної політики мадярщина обняло все. Лише під тими назвами криє ся народна верства. Чистий дивогляд. Серед українського населення чисті угорські назви.

Потішмо ся тим, що се діє ся не лише на Угорщині, що сей плащик чужих назв серед нашого народа ширить ся також по землях австрійської і російської України. От реклама для чужинців, які після назв ще здебільша звиклі думати про населенів якоїсь країни.

Побіч угорского народа затерли ся нині сліди побуту колишнього руского населення. За велики ріжниці між тими народами, аби оден на другого міг вплинути, а головно наш народ на угорський. Тут о ассимиляції і мови бути не може. Серед таких яких контрастів о взаємнім зближенню сірої верству на рода нема і не може бути мови.

Тому то на сході і півдні на межі зіткнення нашого народа з мадярским о слідах нашого народа серед мадярского етнографічного населення говорити можуть майже виключно лише історичні дані.

В інших сторонах, де наш народ стрінувся з людом, до себе расою і племенем зближеним, там сліда найти можна і они до нині задержалися. І то всюда, як між Словаками на Угорщині, так між Поляками в Галичині.

Вслухаймо ся в арию пісень між Словаками, або приглянемо ся близьше сим пісням. Схожості між нашими піснями або ариями наших пісень найдемо за богато, щоби над сим не застановити ся, щоби не добавити у частині тих Словаків давних Українців.

(Дальше буде).

Товариство взаємного кредиту

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20.

Телефон ч. 788.

засноване при Товаристві взаємних обезпечень „Дністер“ в р. 1895 на підставі закона о створищах з р. 1873.

Одівальність членів обмежена до подвійної висоти узду.

Цілею Товариства є уділюване кредиту своїм членам рільникам обезпеченні в „Дністру“ від більше літ.

Проценти від вкладок 4%, без постачення податку рентового.

Вкладки приймає і виплачує Каса Дирекції Товариства в годинах урядових, від 8. до 2. год. в півдні.

Кonto в Шадиці почтовий ч. 35.527.

Кonto жирове в банку австро-угор.

Вкладки щадничі К 3,468.296.—

Уділі членські К 341.275.—

Позички щадливі К 3,916.577.—

Канцелярії Товариства отворені перед півднем.

Ол. Галичанка.

Вражія з дороги.

Море. З одеських спогадів. Пароллавом з Одеси до Ялти. В Ялті та П. околиці. З Києва. На Тараковій могилі. З Камянця Подільського. Тіволівські каскади. Перший вечір в Венеції. Сан-Ремо, Італійський карнавал. По Рівері. Вражія з Монако. Карнавал в Ніцці.

Дістати можна в друкарні Ів. Айхельбергера, Львів Ринок ч. 10.

!!! Купуйте !!!

одобреній Радою шкільною краєвою і видавнів накладом „Видавництва Чіна св. Василія В.“ в Жовкові підручник д-ра Богдана Барвінського ч. в. „Оповідання в рідній історії“.

Підручник обнимав 190 сторін тексту XXXVI сторін ілюстрацій (числом 53) на кревовім папері і 2 макети. В гарній полотняній оправі коштував всего 2 К 20 с.

Сей підручник є першим підручником і рідній історії для руских середніх шкіл і дає шкільний молодежі в перевовній образ нашої бувальшини. Писаний так, що вадається не лише для учнів I, кляси середніх шкіл, але при недостачі іншого підручника й для учеників висших класів, для руских віділів школ, для семінарій і ліцеїв та до кваліфікаційних іспитів на народніх інділових учителів.

Надається він до науки в дівочих та хлопчицьких бурсах і інститутах а іза своєї приступності також для наших читалень, для селян і міщан. З хіноможе почути ся з него нашої історії й кождий освічений Русин, що не має часу розчитувати ся в обемистих книжках.

У Львові набувати можна в „Книгарні Наук. Товариства ім Шевченка“, Ринок 10.

Артистична переплетка книжок

Львів, Ринок 10, дім тов-а „Просьбіта“

приймає в переплет:

всякого рода наклади.

Книги торговельні і біорові.

Книги церковні, Євангелія.

Книги бібліотечні і т. п.

Сталим відборцям і брат-

стям церковним уділяє

кредиту.

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—